

Tiến sĩ Vũ Đăng Minh

Biên soạn: Thạc sĩ Vũ Thanh Thủy

THẾ GIỚI VÀ VIỆT NAM

ĐA CỰC - ĐA PHƯƠNG - ĐA CHIỀU

*Một góc nhìn về chính trị,
ngoại giao quốc tế*

**NHÀ XUẤT BẢN
THẾ GIỚI**

Mục lục

◆ Lời người biên soạn.....	11
◆ Giai đoạn “tái cơ cấu” 2020-2025 và tính thời điểm của lịch sử.....	11
◆ Lời tác giả.....	14
◆ Từ 20 năm nghiên cứu chiến lược Quốc phòng tới hành trình 5 năm với báo Thế giới và Việt Nam.....	14
◆ Bài mở đầu: Bức tranh thế giới đan xen các mảng màu tương phản, hé lộ một giai đoạn mới.....	17

01

TAM GIÁC CHIẾN LƯỢC VÀ TƯƠNG TÁC ĐA CHIỀU TRONG QUAN HỆ QUỐC TẾ

◆ Thế giới và những dịch chuyển về chính trị, ngoại giao	26
◆ Lòng tin chiến lược và cơ chế, luật pháp quốc tế.....	32
◆ Trùng phạt, cấm vận, công cụ đa năng, hai mặt trong quan hệ quốc tế.....	37
◆ Thị trường vũ khí phức tạp, chỉ dấu của chạy đua vũ trang, bất ổn.....	47
◆ Tam giác chiến lược và tương tác đa chiều trong quan hệ quốc tế.....	52
◆ Mỹ - Trung: Hội đàm lớn, kết quả “bé” và những thông điệp	58
◆ Cạnh tranh Mỹ - Trung: Hai thế lực, một trung tâm	65
◆ Quan hệ Mỹ - Trung trong tương tác đa cực, đa phương, đa chiều ...	71
◆ Afghanistan, khoảng trống quyền lực và nỗi lo không của riêng ai...77	
◆ Dòng chảy phương Bắc 2, có gì mà âm ỉ, trắc trở?.....	82
◆ Phác thảo học thuyết Biden.....	87
◆ Aukus - toan tính, tác động và đôi điều rút ra	93

◆ Điều chỉnh học thuyết hạt nhân, ngưỡng hạ, nguy cơ tăng và tác động với thế giới, khu vực.....	99
◆ Quan hệ NATO – Nga, phần chìm của tảng băng	106
◆ Nhà nước liên minh Nga – Belarus, cột mốc trên chặng đường dài	112
◆ Thuyết âm mưu, vũ khí trong tay ai?.....	117
◆ Đối thoại Shangri-La năm 2023, thông điệp, hy vọng và những trở ngại	123
◆ Hội nghị thượng đỉnh NATO, chuyện không của riêng ai.....	129
◆ Quan hệ giữa hai siêu cường nhìn từ chuyến thăm Trung Quốc của Ngoại trưởng Mỹ	135
◆ Sách lược và chiến lược của Mỹ trong tiếp cận, quan hệ với Trung Quốc	142
◆ Hội nghị Thượng đỉnh Nga – châu Phi và những thông điệp, góc nhìn	147
◆ Hội nghị Thượng đỉnh Mỹ – Nhật – Hàn, khởi đầu và hàm ý đằng sau thể chế hợp tác ba bên mới.....	152
◆ Hội nghị Thượng đỉnh BRICS, những thông điệp, hàm ý đối với nền kinh tế và an ninh chính trị thế giới.....	157
◆ Quan hệ Trung – Nhật – Hàn, những động thái mới và hàm ý.....	162
◆ NATO kết nạp Thụy Điển, một nước cờ khó lường trên bàn cờ thế cuộc.....	167
◆ Thế giới giữa hai cuộc siêu bầu cử.....	171
◆ Nước Mỹ qua lăng kính bầu cử tổng thống năm 2024.....	180
◆ Động thái mới, chuyến công du đầu tiên của Tổng thống Putin và quan hệ Nga – Trung dưới góc nhìn quốc tế	185
◆ Hội nghị Thượng đỉnh G7, định vị, gia tăng ảnh hưởng trong lo âu, bất an.....	192
◆ Hội nghị Thượng đỉnh NATO năm 2024 và những vấn đề nóng của thế giới.....	197

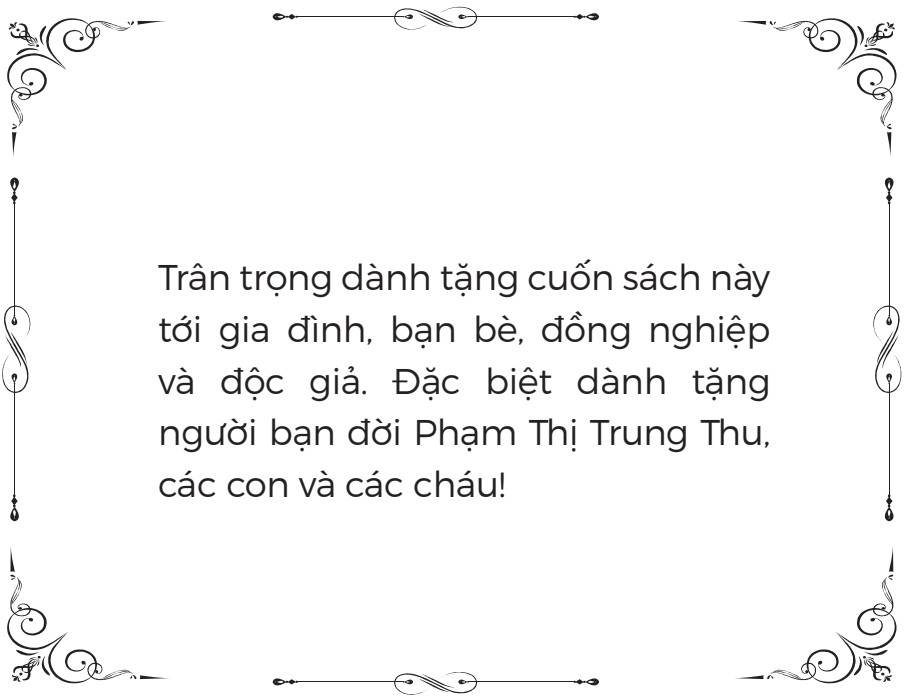
◆ Hội nghị Thượng đỉnh G20 năm 2024: Cam kết, xu thế và những tiềm ẩn	202
◆ Ba năm xung đột ở Ukraine, nhìn lại và nhìn tới	207
◆ Vấn đề Ukraine và quan hệ Mỹ – Nga, những chuyện lạ quanh con số 3.....	214
◆ Chính sách, chiến thuật của Mỹ qua xung đột ở Ukraine và cuộc chiến thuế quan.....	218
◆ Thông điệp năm mới 2025: Hy vọng về sự khởi đầu mới, cần một “giải pháp chữa lành”	222

02

NGOẠI GIAO VIỆT NAM TRONG BỨC TRANH ĐA MÀU

◆ Lợi ích chung, chìa khóa giải quyết mâu thuẫn, khác biệt trong quan hệ quốc tế.....	228
◆ Biển Đông, cũ và mới, ủng hộ và lo ngại.....	234
◆ Bốn điểm đáng lo ngại từ Luật Hải cảnh mới của Trung Quốc.....	239
◆ Bộ quy tắc ứng xử về Biển Đông: Cần nhưng không nóng vội	244
◆ Tranh chấp chủ quyền bãi cạn Scarborough từ góc nhìn quốc tế và những hàm ý.....	249
◆ Đa phương hóa quan hệ quốc tế, chuyện không của riêng ai	256
◆ Thấy gì qua nghị quyết của Nghị viện châu Âu về nhân quyền Việt Nam?.....	262
◆ Quan hệ Việt Nam – Hoa Kỳ lên tầng nấc mới, tầm vóc quốc tế và những thông điệp ý nghĩa.....	268
◆ Tuyên bố chung Việt Nam – Trung Quốc, sự kế thừa, phát triển, dấu ấn nổi bật, nền tảng nâng tầm quan hệ trong giai đoạn mới..	274
◆ Tuyên bố chung Việt Nam – Nga và những thông điệp.....	280
◆ Chủ tịch Hồ Chí Minh, người khai sinh, dẫn dắt nền ngoại giao Việt Nam	284

◆ Hiệp định Geneva: Tầm vóc lịch sử và ý nghĩa thời đại.....	292
◆ Ngoại giao trong chiến thắng lịch sử mùa xuân 1975: Thành tựu và bài học	299
◆ Sách Trắng Quốc phòng Việt Nam 2019, chuyện cũ nhớ lại.....	304
◆ Chuyện nhỏ về một chân dung lớn, nhà chiến lược nhà ngoại giao quốc phòng xuất sắc, Thượng tướng Nguyễn Chí Vịnh	309
◆ Tài liệu tham khảo	315

Trân trọng dành tặng cuốn sách này
tới gia đình, bạn bè, đồng nghiệp
và độc giả. Đặc biệt dành tặng
người bạn đời Phạm Thị Trung Thu,
các con và các cháu!

LỜI NGƯỜI BIÊN SOẠN

Giai đoạn “tái cơ cấu” 2020-2025 và tính thời điểm của lịch sử

// Tính thời điểm của lịch sử” có thể được hiểu là mỗi sự kiện, hiện tượng, nhân vật lịch sử đều gắn liền với một bối cảnh, hoàn cảnh thời gian – không gian nhất định; nó chỉ có thể xuất hiện và phát triển trong điều kiện lịch sử đó. Đây là một chủ đề quan trọng trong triết học, phương pháp nghiên cứu lịch sử và sử học hiện đại. Theo quan điểm của Chủ nghĩa Duy vật Lịch sử (K. Marx, F. Engels, V.I. Lenin), mọi sự kiện lịch sử phải được xem xét trong tính “cụ thể” của nó – tức là phải được đặt trong bối cảnh xã hội, kinh tế, chính trị cụ thể của thời đại đó. Không có chân lý “vĩnh cửu” trong lịch sử; mọi tư tưởng, học thuyết, sự kiện đều có giá trị thời gian, phản ánh nhu cầu khách quan của thời đại đó. Quan điểm sử học của Annales (M. Bloch, L. Febvre, sau này là F. Braudel) nhấn mạnh tính nhiều tầng thời gian của lịch sử: ngắn hạn (sự kiện), trung hạn (chu kì kinh tế – xã hội), dài hạn (cấu trúc văn hóa, địa lí).

Tôi đặc biệt quan tâm và đồng tình với quan điểm của sử học hiện đại – hậu hiện đại: “tính thời điểm” không chỉ là bối cảnh, mà còn là cách sử gia “kể lại” sự kiện từ góc nhìn của thời đại mình. Mỗi cách diễn giải lịch sử đều mang dấu ấn của thời đại nghiên cứu. Nhà nghiên cứu Keith Jenkins (trong cuốn *Re-thinking History – Suy nghĩ lại về lịch sử*, 1991) đã viết: “Không có lịch sử như nó vốn có, chỉ có những lịch sử mà chúng ta viết nên.”

Tôi luôn cho rằng không có một “sự kiện lịch sử duy nhất” mà luôn là “sự kiện lịch sử trong góc nhìn”. Và chúng ta không thể bỏ qua tính “thời điểm kép” của phân tích lịch sử: không chỉ phản ánh tính

thời điểm khi sự kiện diễn ra mà cũng mang tính thời điểm phản ánh góc nhìn của nhà nghiên cứu và thời đại họ sống.

Tác giả Vũ Đăng Minh, ba tôi, là một người trong quá trình phát triển tư tưởng và nghiên cứu lịch sử, chính trị, ngoại giao đã chịu ảnh hưởng sâu sắc bởi hệ tư tưởng Chủ nghĩa Mác – Lê-nin, tư tưởng Đảng Cộng sản; đồng thời luôn chiêm ngẫm thực tiễn qua gần 20 năm nghiên cứu chiến lược ở Bộ Quốc phòng. Điều này thể hiện khá rõ trong các bài phân tích sự kiện của ông trong 5 năm gần đây kể từ khi chính thức nghỉ hưu, đăng đều đặn trên báo *Thế giới và Việt Nam* – cơ quan ngôn luận của Bộ Ngoại giao. Nhất là khi so sánh với các bài điểm tin hoặc phân tích trên các báo hàng ngày, nơi người viết chủ yếu dịch và tiếp nhận tư tưởng từ báo chí phương Tây.

Giai đoạn ba tôi bắt đầu viết cho báo *Thế giới và Việt Nam*, từ 2020 tới nay – đồng thời lại là một giai đoạn nhiều biến động của thế giới – mà tôi đánh giá như những địa chấn “tái cơ cấu” trật tự thế giới.

Thứ nhất, không thể không nhắc tới đại dịch Covid-19. Lần đầu tiên trong lịch sử hiện đại, gần như toàn bộ thế giới bị tác động, đóng cửa một phần hoặc toàn phần, ảnh hưởng đến kinh tế, chính trị, xã hội toàn cầu.

Thứ hai, chiến sự Nga – Ukraine và xung đột Trung Đông đánh dấu sự trở lại của những cuộc chiến quy mô lớn với sự tham gia chính thức và không chính thức của nhiều bên, làm rạn nứt trật tự quốc tế sau Chiến tranh Lạnh.

Thứ ba là sự nổi lên của AI, có thể coi là Cách mạng Công nghiệp bởi AI đang định hình lại cả nền kinh tế, lao động và tri thức.

Trong góc nhìn chính trị – địa chiến lược, chúng ta chứng kiến sự chuyển dịch rõ ràng sang thế giới đa cực. Thay vì tư tưởng toàn cầu hóa giai đoạn trước đó, tới giai đoạn này các nước đẩy mạnh tự chủ kinh tế, chiến lược ngoại giao thực dụng. Đây rất có thể là

thời kì chuyển trực quyền lực toàn cầu, điều này chỉ có thể chứng minh khi ta theo dõi thêm quá trình hình thành trật tự mới trong 5-10 năm nữa.

Trong hàng trăm bài viết của ba tôi đã đăng tải trên báo *Thế giới và Việt Nam* từ năm 2020 tới tháng 8/2025, tôi lựa chọn những bài viết thể hiện phần nào quan điểm của ông về trật tự thế giới. Phương pháp luận là phân tích sự kiện thời sự, vì vậy tôi quyết định giữ nguyên góc nhìn của bài viết (vào thời điểm viết bài) để thể hiện rõ “tính thời điểm của lịch sử”, như đã phân tích ở trên.

Chúng tôi hy vọng rằng cuốn sách này sẽ giúp bạn đọc có thêm một góc nhìn rộng hơn từ các sự kiện thời sự thế giới, đồng thời cũng như một tài liệu tham khảo dành cho những người viết, người nghiên cứu quan tâm tới phương pháp phân tích thời sự.

Trong gia đình chúng tôi, thế hệ từ ông nội, ông ngoại tới thế hệ thứ hai, rất nhiều người nghiên cứu giảng dạy trong các trường đại học. Thế hệ thứ ba đáng tiếc không ai tiếp nối, nhưng chúng tôi vẫn tiếp nhận tư tưởng từ thế hệ trước và cố gắng duy trì bằng cách này hay cách khác. Cuốn sách nhỏ này cũng là một trong những nỗ lực như vậy.

Thạc sĩ VŨ THANH THỦY
Hà Nội, 19/8/2025

LỜI TÁC GIẢ

Từ 20 năm nghiên cứu chiến lược Quốc phòng tới hành trình 5 năm với báo *Thế giới và Việt Nam*

Gần 20 năm tham gia nghiên cứu chiến lược quốc phòng, rồi làm trợ lý cho cố Thượng tướng Nguyễn Chí Vịnh (nguyên Thứ trưởng Bộ Quốc phòng chuyên trách công tác đối ngoại), nghiên cứu dự báo tình hình thế giới là một trong những công việc thường ngày của tôi.

Cuối những năm 1980, thông tin quốc tế chưa cập nhật rộng rãi. Phạm vi công tác ít có điều kiện tiếp xúc với chuyên gia, học giả Việt Nam và quốc tế. Tài liệu “gối đầu giường” là các bản tin lưu hành nội bộ và một số cuốn sách, bài viết trong và ngoài nước, khiến việc nghiên cứu dự báo chiến lược khó như đếm sao trên trời.

Trong hoàn cảnh khan hiếm tư liệu ấy, tạp chí *Quan hệ Quốc tế*, tuần báo *Quốc tế*, báo *Quốc tế*, sau này là báo *Thế giới và Việt Nam*, mở cho tôi một kênh thông tin đối ngoại chính thức, tin cậy, đa dạng về chuyên mục, phong phú, toàn diện, sâu sắc về nội dung, cách chuyển tải thông tin hấp dẫn, thu hút, vừa cập nhật vừa chuyên sâu. Qua công việc và báo, tôi có điều kiện tiếp xúc, học hỏi nhiều hơn với cán bộ, đại sứ, chuyên gia ngoại giao..., nguồn tri thức, kho tư liệu bổ ích, phong phú về quốc tế và đối ngoại.

Với những thông tin, tư liệu về tình hình thế giới, khu vực, dự báo xu hướng, đối tượng, đối tác và đường lối, chính sách đối ngoại của Đảng, Nhà nước Việt Nam, *Thế giới và Việt Nam* trở thành người bạn đồng hành, chuyên gia tin cậy trong thực hiện nhiệm vụ và tham gia biên soạn văn kiện chiến lược quốc phòng, quân sự.

Lòng tin cậy, yêu mến thôi thúc tôi, từ một bạn đọc trung thành, muốn được hiện diện trong “ngôi nhà *Thế giới và Việt Nam*”. Được trao đổi, gợi ý về chủ đề, chuyên mục, năm 2020 tôi có những bài viết đầu tiên trên *Thế giới và Việt Nam* về phân tích thời sự, bình luận chính trị, quân sự quốc tế và đối ngoại, và duy trì đều đặn từ đó tới nay.

Qua biên tập, bài đăng thêm chuẩn chỉ về câu chữ, tiêu đề, thêm sâu với lời bình, dẫn nguồn của Ban biên tập, tươi mới, hiện đại về trình bày với những hình ảnh minh họa “đắt giá”. Là kênh thông tin đối ngoại chính thống, báo vẫn có “con mắt xanh”, đồng cảm, thấu hiểu với góc nhìn riêng về một số vấn đề được coi là “nhạy cảm”.

Báo *Thế giới và Việt Nam* đã trải qua một hành trình dài trên 35 năm, xây dựng, phấn đấu, trưởng thành, vượt qua mọi khó khăn, thử thách, đạt những dấu mốc đáng tự hào, được trao tặng nhiều phần thưởng cao quý.

Qua đánh giá của lãnh đạo Bộ Ngoại giao, các cơ quan, tổ chức Việt Nam và quốc tế có liên quan, báo tạo dựng được uy tín, bản sắc và thương hiệu, trở thành kênh thông tin chính thức, vừa đa dạng, vừa chuyên sâu về chính trị quốc tế và đường lối, chính sách đối ngoại Việt Nam; khẳng định vững chắc chỗ đứng trong làng báo, vai trò xung kích, nòng cốt trên “mặt trận thông tin đối ngoại”.

Thành tựu hơn 35 năm qua là bệ phóng, hành trang quý báu trong chặng đường tiếp theo với những yêu cầu mới, cao hơn, nhiều thử thách hơn. Đất nước chuẩn bị bước vào kỉ nguyên mới, kỉ nguyên vươn mình của dân tộc. Đó là kỉ nguyên của chuyển đổi số, chính phủ số, xã hội số, kinh tế số, công nghệ số, thông tin số...

Kỉ nguyên mới đòi hỏi tư duy mới, tầm nhìn mới, nhận thức, cách tiếp cận mới và hành động mạnh mẽ, khẩn trương, chính xác hơn. Bằng lòng với hiện tại, giữ trạng thái, tốc độ như trước đây là tụt hậu với thời đại, với yêu cầu, nhiệm vụ mới.

Làng báo nói chung, *Thế giới và Việt Nam* nói riêng, không nằm ngoài xu thế đó. Cán bộ, nhà báo, phóng viên, biên tập viên, và cả những cộng tác viên như tôi, cần tiếp tục đổi mới, sáng tạo, phát huy trí tuệ, bản lĩnh chính trị vững vàng, sự nhạy bén, lòng nhiệt huyết và chuyên môn nghiệp vụ giỏi; không né tránh chủ đề khó, địa bàn, vấn đề phức tạp; kịp thời phát hiện vấn đề, phân tích, kiến giải và đề xuất phương hướng, giải pháp.

Có như vậy, báo chí mới thực hiện tốt vai trò cung cấp thông tin chính thống, tuyên truyền đường lối, chính sách đối ngoại của Đảng, Nhà nước, làm cầu nối giữa Việt Nam với thế giới; tạo được độ phủ thông tin sâu rộng hơn, xứng đáng với sự tin cậy của lãnh đạo Bộ Ngoại giao, với lòng quý mến của bạn đọc.

Tiến sĩ VŨ ĐĂNG MINH

Hà Nội, 7/10/2025

BÀI MỞ ĐẦU

Bức tranh thế giới đan xen các mảng màu tương phản, hé lộ một giai đoạn mới

Thế giới trải qua những thay đổi sâu sắc mang tính bước ngoặt. Môi trường kinh tế, chính trị, an ninh và quan hệ quốc tế biến động nhanh chóng, phức tạp, khó lường, tác động nhiều mặt đến các quốc gia, mở ra một giai đoạn mới khó dự báo.

NHỮNG MẢNG MÀU TƯƠNG PHẢN

Thế giới đầy áp sự kiện, chuyển động đa chiều, thể hiện trên những đặc điểm chính sau:

Một là, xung đột, chiến tranh tiếp diễn phức tạp, dưới nhiều hình thái, thúc đẩy chạy đua vũ trang toàn cầu. Xung đột Nga – Ukraine, thực chất là cuộc chiến ủy nhiệm phức hợp toàn diện của phương Tây, Liên minh quân sự Bắc Đại Tây Dương (NATO) do Mỹ đứng đầu nhằm làm Nga suy yếu, đang đứng trước thời điểm then chốt. Chiến trường là mặt trận chính, sôi động, cuộc chiến chính trị, kinh tế, an ninh căng thẳng không kém. Mâu thuẫn giữa các bên khó hóa giải nhưng đàm phán vẫn là kịch bản khả dĩ nhất. Kết cục xung đột tác động mạnh mẽ đến châu Âu, quan hệ giữa các nước lớn và trật tự thế giới.

Trung Đông nóng bỏng bởi cuộc chiến dai dẳng giữa Israel với Iran, Hamas, Hezbollah, Houthi... Giao tranh tạm lắng với những lệnh ngừng bắn mong manh, nhưng môi lửa vẫn âm ỉ, sẵn sàng bùng phát. Syria rơi vào vòng xoáy bất ổn mới. Mục tiêu công nhận nhà nước Palestine tồn tại song song với nhà nước Do Thái còn xa.

Khu vực và quốc tế chia rẽ. Ấn sau xung đột là chiến lược định hình lại cục diện chính trị, an ninh Trung Đông do Mỹ và đồng minh Israel chi phối. Trung Quốc, Nga tìm cách duy trì hiện diện, ảnh hưởng ở địa bàn chiến lược này.

Xung đột giữa Pakistan và Ấn Độ, Campuchia và Thái Lan đã dừng nhưng mâu thuẫn cơ bản chưa được hóa giải, có thể lại bùng phát. Các điểm nóng khác vẫn tiềm ẩn ở bán đảo Triều Tiên, eo biển Đài Loan, Biển Đông và biển Hoa Đông...

Cuộc chiến, xung đột có thời điểm được đẩy lên đỉnh điểm, đặt thế giới trước viễn cảnh chiến tranh thế giới thứ ba. Tình hình đó thúc đẩy cuộc chạy đua vũ trang trên toàn cầu. Chi phí quốc phòng của các nước liên tục tăng trong 9 năm gần đây, đạt mức kỷ lục. Các quốc gia có mức chi phí quốc phòng cao nhất năm 2024 là Mỹ – 968 tỉ USD, Trung Quốc – 235 tỉ USD, Nga – 146 tỉ USD, Đức – 86 tỉ USD... Ukraine hiện chi tới 36,65% GDP, mức cao nhất thế giới. Năm 2025 vẫn theo xu hướng đó. Các thành viên NATO ở châu Âu cam kết tăng ngân sách quốc phòng lên 3,5% GDP và hơn vào năm 2030.

Nguy cơ xung đột, chiến tranh gia tăng, ngân sách quốc phòng đạt kỷ lục, nước lớn rút khỏi các hiệp ước kiểm soát vũ khí chiến lược, thúc đẩy chạy đua vũ trang toàn cầu. Các nước tăng cường nghiên cứu, sản xuất, mua bán vũ khí chiến lược, mở rộng chạy đua vũ trang lên không trung, vũ trụ và thế giới có nguy cơ lao vào cuộc chạy đua vũ trang hạt nhân mới.

Hai là, cạnh tranh địa chiến lược gia tăng, vị thế nước lớn, trung tâm dịch chuyển. Nguyên nhân sâu xa của xung đột, bất ổn là cạnh tranh địa chiến lược giữa các nước lớn, nhất là giữa Mỹ và Trung Quốc. Tổng thống Donald Trump với chính sách đối ngoại thực dụng, tránh sa lầy trong các cuộc chiến tiêu hao, thu lời từ bán vũ khí, ô an ninh và cấu trúc lại thị trường, chuỗi cung ứng, sản xuất do Washington chi phối nhằm “đưa nước Mỹ vĩ đại trở lại”.

Trung Quốc là đối thủ hệ thống, có khả năng thách thức ngôi vị số một của Mỹ và quan hệ Mỹ – Trung vẫn là nhân tố cơ bản chi phối tình hình thế giới. Bắc Kinh gặp một số khó khăn về kinh tế, xã hội, nhưng tiếp tục gia tăng ảnh hưởng, cạnh tranh địa chính trị, địa kinh tế ở các địa bàn chiến lược, thông qua sáng kiến “vành đai, con đường”, thúc đẩy xây dựng “cộng đồng chung vận mệnh”.

Nga gặp không ít khó khăn, tổn thất qua gần bốn năm xung đột ở Ukraine và gần 30 ngàn lệnh trừng phạt nhiều mặt của Mỹ và phương Tây, nhưng vẫn duy trì vị thế cường quốc quân sự, không bị sụp đổ về kinh tế, xã hội, từng bước lách qua thế bao vây, cô lập. Căng thẳng giữa Mỹ với Trung Quốc, Nga đẩy Moscow và Bắc Kinh xích lại gần nhau, phát huy vai trò, củng cố, mở rộng BRICS thành một đối trọng về kinh tế, tài chính, thương mại, công nghệ với phương Tây, G7.

Nhóm các nước Nam Bán cầu (Global South) gắn kết hơn, đang trỗi dậy, ngày càng có tiếng nói quan trọng trong các vấn đề kinh tế, an ninh, chính trị và quan hệ quốc tế toàn cầu. Các quốc gia đang phát triển, nền kinh tế mới nổi có tốc độ tăng trưởng nhanh, trung bình hơn 6%, là động lực cho phát triển kinh tế toàn cầu.

EU muốn tự chủ chiến lược, khôi phục vị thế một trung tâm trên bản đồ quốc tế. Nhưng kinh tế suy giảm, sự trỗi dậy của cánh hữu, chủ nghĩa dân tộc cực đoan, bất ổn chính trị, xã hội ở một số nước thành viên, nhất là đầu tàu Pháp, Đức; chia rẽ trong một số vấn đề quan trọng như xung đột ở Ukraine và quan hệ với Nga... Thiếu ngọn cờ lãnh đạo, chậm trễ, kém linh hoạt trong ứng xử, EU giảm dần ảnh hưởng ở “sân sau” châu Phi và trên trường quốc tế. Đối đầu địa chính trị, an ninh, kinh tế giữa EU với Nga là nhân tố quan trọng thúc đẩy cuộc chiến ủy nhiệm ở Ukraine và bất ổn ở châu Âu. Giữa EU và Mỹ cũng nảy sinh bất cập về kinh tế, thương mại, công nghệ và ô an ninh.

Sự dịch chuyển vị thế, tương quan và cạnh tranh lợi ích chiến lược, ảnh hưởng, quyền lực giữa các nước lớn tác động sâu sắc đến tình hình thế giới, khu vực, kéo theo những tập hợp lực lượng đan xen phức tạp, đặt nhiều nước vào tình thế khó khăn, phải điều chỉnh chính sách, tìm cách cân bằng quan hệ. Một số nước bị lôi cuốn vào vòng xoáy cạnh tranh giữa các thế lực lớn, bị bên ngoài quyết định số phận.

Ba là, cuộc chiến thuế quan, thương mại do Mỹ khởi xướng đặt nền kinh tế toàn cầu trước nhiều rủi ro. Mỹ sử dụng thuế quan như một công cụ địa chính trị để giảm chênh lệch cán cân thương mại, thu hút đầu tư, sản xuất, tái cấu trúc thị trường, chuỗi cung ứng, sản xuất do Washington chi phối, dẫn dắt; chia tách các nước với Trung Quốc, trừng phạt Nga, áp đặt buộc các nước tuân theo định hướng chính trị, ngoại giao của mình.

Mỹ thu được nguồn thuế lớn và hứa hẹn thu hút đầu tư nước ngoài, nhưng cũng chịu biện pháp đáp trả từ một số nước; thúc đẩy Trung Quốc tăng cường quan hệ với các nước khác, cả EU; đồng minh, đối tác giảm lòng tin; hàng hóa trong nước tăng giá, ảnh hưởng đến đời sống, buộc người dân phải thắt chặt chi tiêu... Tác động lớn nhất từ chính sách thuế quan của Mỹ là thị trường, chuỗi cung ứng, sản xuất toàn cầu bị phân mảnh, nền kinh tế thế giới đứng trước nguy cơ suy thoái.

Bốn là, cuộc cách công nghiệp lần thứ tư (CMCN 4.0) là động lực phát triển mới, tạo thời cơ lớn đan xen thách thức trên toàn cầu, với mọi quốc gia. CMCN 4.0 diễn ra mạnh mẽ trên quy mô toàn cầu, tác động sâu rộng, toàn diện tới mọi lĩnh vực, kinh tế, chính trị, an ninh, văn hóa, xã hội, cách thức và vận hành của các ngành công nghiệp tiên tiến... tạo ra thay đổi nền tảng, đột phá, thúc đẩy sự phát triển vượt bậc.

Đặc trưng và phát minh của CMCN 4.0 như trí tuệ nhân tạo, internet vạn vật, chuyển đổi số, kinh tế số, xã hội số... mở ra cơ